

Kultuuriministri määruse „Muinsuskaitseameti põhimääruse“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Käesoleva määrusega kehtestatakse Vabariigi Valitsuse seaduse § 42 lõike 1 alusel Muinsuskaitseameti põhimäärus.

Eelnõuga rakendatakse 20. veebruaril 2019. a Riigikogus vastu võetud ja 1. mail 2019. a jõustuva muinsuskaitseaduse (MuKS2019) ja muuseumiseaduse muudatustest tulenevad muudatused Muinsuskaitseameti ülesannete korralduses. Eelnõu nr 684 SE seletuskirja¹ kohaselt hakkab Muinsuskaitseameti tegevus hõlmama nii muinsuskaitse kui ka muuseumide valdkonda. Selline ümberkorraldus võimaldab kultuuriväärtuste valdkonda ühtselt juhtida, ühtlustada Kultuuriministeeriumi enda töökorraldust ning valdkonna ühiseid ressursse paindlikumalt ja efektiivsemalt kasutada.

Sellega:

- toimub riigi tasandil parem strateegiline planeerimine kultuuripärandi kesksete tegevuste osas: kogumine ja kaitse alla võtmine, säilitamine ja kaitsmine ning näitamine ja tutvustamine. Kultuuripärandiga tegeletakse seotumalt ja laiemalt, mitte ainult pärandi kaitsealuse osaga;
- muuseumid saavad endale ameti näol valitsusasutuse tasandil tugiüksuse;
- muuseumikogude korralduse üle järelevalve tegemine liigub ministeeriumist ametisse ning amet hakkab rakendama ka rahvusvahelise näituse omanikule tekkinud kahju riigi poolt hüvitamise süsteemi;
- panustatakse rohkem raha ja inimesi nõustamis- ja ennetustegevusele ning nii muinsuskaitse valdkonna kui muuseumiülesannete arendustegevuste planeerimisele ja juhtimisele;
- toimub süstemaatilisem valdkonna analüüs ja uuringute kasutamine kultuuripärandi säilimise planeerimisel;
- andmekogude (register.muinas.ee ja muis.ee) arendamine hakkab toimuma ametis;
- luuakse võimalus muuseumide ühishoidla haldamiseks tulevikus.

Eeltoodust tulenevalt on välja töötatud uus Muinsuskaitseameti põhimäärus. Eelnõuga sätestatakse Muinsuskaitseameti (edaspidi *amet*) ülesanded muinsuskaitse ja muuseumide valdkonnas, osakonnad ja nende põhiülesanded.

¹<https://www.riigikogu.ee/tegevus/elnoud/elnou/f9ad59dd-ef98-4b2b-b22b-ba8cf4c87154/Muinsuskaitseadus>

1.2 Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja on ette valmistanud Kultuuriministeeriumi kultuuriväärtuste osakonna muinsuskaitseõunik Liina Jänes (liina.janes@kul.ee, 6 282 381), muuseuminõunik Marju Reismaa (marju.reismaa@kul.ee, 6282335), Muinsuskaitseameti peadirektor Siim Raie (siim.raie@muinsuskaitseamet.ee, 6403050) ning Kultuuriministeeriumi õigus- ja varahaldusosakonna juhataja Merle Põld (merle.pold@kul.ee, 628 2347).

Eelnõu on keeleliselt toimetatud Kultuuriministeeriumi kantselei sekretär-keeletoimetaja Anni Viirmets (anni.viirmets@kul.ee, 628 2220).

1.3 Märkused

Eelnõu vastuvõtmisega tunnistatakse kehtetuks kultuuriministri 09. veebruari 2007. a määrus nr 4 „Muinsuskaitseameti põhimäärus“.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Vastavalt Vabariigi Valitsuse seaduse (VVS) § 42 lõikele 2 peavad valitsusasutuse põhimääruses sisalduma järgmised andmed: 1) asutuse täielik nimi, asukoht ning tema kõrgemalseisva valitsusasutuse nimi; 2) asutuse tegevusvaldkond ja ülesanded; 3) asutuse juhtimise korraldus ning juhtide õigused ja kohustused; 4) asutuse struktuur ja struktuuriüksuste põhiülesanded; 5) muud asutuse tegevuse korraldamise olulised sätted.

1. peatükk. Üldsätted

Eelnõu §-s 1 on nimetatud ameti staatus. Ameti nimi on sätestatud VVS § 62 lõikes 2. Ameti nimetus seoses muuseumivaldkonna ülesannete lisandumisega ei muutnud. Samast sättest tuleneb ka ameti kuuluvus Kultuuriministeeriumi valitsemisalasse. Põhimääruse eelnõu § 1 lõikes 1 korratakse VVS § 70 lõikes 1 sätestatud ning täpsustatakse ameti tegutsemist muinsuskaitse ja muuseumide valdkonnas.

Eelnõu § 2 sätestatakse, et ameti kulud kaetakse riigieelarvest ning ametil on oma eelarve. Ameti eelarve kinnitab, seda muudab ja täitmist kontrollib valdkonna eest vastutav minister seaduses kehtestatud korras. Ametil on enda pitsat ja dokumendiplangid ning tuuakse välja vastav täpsem korraldus.

Eelnõu § 3 sätestab ameti asukoha ja aadressi. Ameti asukoht on Tallinn, Pikk tn 2. Ameti asukohana käsitletakse eelkõige ameti juhtkonna asukohta, kuid see ei välista ametikohtade paiknemist teistes Eesti piirkondades.

Eelnõu § 4 sätestab ameti nimetuse inglise keeles.

Eelnõu § 5 sätestatakse ameti kõrgemalseisva valitsusasutus ja aruandekohustus valdkonna eest vastutava ministri ees ning kes teostab ameti üle teenistuslikku järelevalvet. Ameti tegevust koordineerib Kultuuriministeeriumi kantsler.

2. peatükk. Tegevusvaldkonnad ja ülesanded

Eelnõu § 6 tuuakse välja ameti tegevusvaldkond ja ülesanded. Lõige 1 kohaselt on ameti tegevusvaldkonnaks riigi kultuuripärandipoliitika ning seotud arengukavade elluviimine.

Lõikes 2 tuuakse välja ameti põhiülesanded. Ülesanded on tegevused, toimingud ja meetmed, mida amet enda tegevusvaldkonnas eesmärkide saavutamiseks teha saab või tegema on

volitatud. Ülesanded määravad kindlaks, kuidas amet enda tegevusvaldkondades eesmärke saavutab ja seadusi rakendab. Selles lõikes väljatoodud muinsuskaitse ülesandeid täidab amet suuremas osas ka täna. Ülesannete kirjeldus on viidud kooskõlla MuKS2019-ga. Ameti ülesannete hulka lisanduvad muuseumivaldkonna ülesanded, mida senini on täitnud Kultuuriministeerium. Nendeks on riikliku muuseumide kogumispoliitika koordineerimine, muuseumide kogumispõhimõtete kujundamine ja muuseumide nõustamine, muuseumide andmekogu pidamine, muuseumide üle järelevalve teostamine ning rahvusvahelise näituse kahjuhüvitise tagamisega seotud ülesannete täitmine.

Lisaks on ameti ülesandena välja toodud kultuuripärandi valdkonna, mis hõlmab nii muinsuskaitset kui muuseumi, arendamine läbi uuringute, arengusuundade analüüsi, teavitustegevuse, kaasamise, toetuste jagamise ja koostöö.

3. peatükk. Ameti juhtimine

Eelnõu § 7 sätestatakse, et ametit juhib peadirektor ning peadirektori ametisse nimetamise kord.

Eelnõu § 8 sätestatakse peadirektori ülesanded. Võrreldes kehtiva põhimäärusega siin muudatusi ei ole.

Eelnõu § 9 sätestatakse ameti struktuuriüksuste juhtimise korraldus.

4. peatükk. Ameti struktuur ja struktuuriüksuste põhiülesanded

Eelnõu § 10 sätestatakse ameti struktuuriüksustena osakonnad.

Eelnõu § 11 nimetab ameti osakonnad. Lõike 1 kohaselt on ametis seitse osakonda: muuseumide ja kunstipärandi osakond, ehitiste ja arheoloogia osakond, nõustamisosakond, järelevalve osakond, kommunikatsiooniosakond, pärandihalduse osakond ja tugiteenuste osakond. Ameti struktuuri muudeti viimati kultuuriministri 23. jaanuari .2019. a määrusega nr 3 „Kultuuriministri 9. veebruari 2017. a määruse nr 4 „Muinsuskaitseameti põhimäärus” muutmine“. Muudatus jõustus 01. veebruaril 2019. a. Sellega võrreldes ameti struktuur põhiosas ei muutu. Tulenevalt muuseumide valdkonna lisandumisest muudetakse kunstipärandi osakond muuseumide ja kunstipärandi osakonnaks ja selle osakonna ülesannete hulka lisanduvad muuseumidega seonduvad ülesanded. Muuseumide valdkonna ülesandeid hakkavad täitma ka teised osakonnad – muuseumide järelevalveülesanne läheb järelevalve osakonnale, muuseumide andmekogu pidamine pärandihalduse osakonda.

Lõigetes 2–9 tuuakse välja osakondade ülesanded.

5. peatükk Rakendussätted

Eelnõu § 12 sätestatakse kultuuriministri 09. veebruari 2007. a määruse nr 4 „Muinsuskaitseameti põhimäärus“ kehtetuks tunnistamine.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrus ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Muinsuskaitseametile muuseumide valdkonna ülesannete lisandumise mõju on hinnatud MuKS2019 menetluses ning mõju analüüs on kättesaadav eelnõu nr 684 SE seletuskirja 6. osa alapunktis 6.7.

5. Määruse rakendamiseks vajalikud kulutused

Määruse rakendamisega kaasnevad kuludega on arvestatud MuKS2019 menetlemise käigus. Muudatusega seoses liigub Kultuuriministeeriumist Muinsuskaitseametisse kaks töökohta ja vastav eelarveosa. Lisanduvate spetsialistide tööjõu ja töökohtade loomisega seotud kulu kaetakse Kultuuriministeeriumi eelarvest.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras

7. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu ei esitata ministeeriumidele kooskõlastamiseks, kuna see puudutab Kultuuriministeeriumi valitsemisala küsimust.